

CÂU CHUYỆN VĂN HỌC

“Nhà văn Mai Thảo - Ngôi Sao Bắc Đẩu của văn học miền Nam đã dành những dòng chữ ưu ái đến nhà văn Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên. Ông hy vọng Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên sẽ là một kế thừa và tiếp nối dòng văn chương Việt Nam tại Hải Ngoại, nơi mà người cầm bút bị chia cắt quê hương và lãnh thổ của đất nước.

Qua bài viết của nhà văn Mai Thảo “Mưa Mãi Mãi Về Nguồn” cách đây 33 năm đăng trên Tạp Chí Văn năm 1988, chúng ta sẽ hiểu hơn lớp người trẻ, lớp người cầm bút ở quê người như Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên là một trường hợp hiếm hoi khi còn rất trẻ đã cầm bút, đã mạnh dạn thẳng tiến vào văn chương từ đầu thập niên 80 giữa những gập ghềnh sóng nổi...”

MAI THẢO / Mưa Mãi Mãi Về Nguồn

Những nhà văn trẻ của chúng ta bây giờ, như Đỗ Văn Trọn đang sống ở Thung Lũng Hoa Vàng San Jose, khi dựng cối viết họ giữa thời điểm này của đời sống và của văn chương, tôi muốn nói tới quê người và những năm tháng lữ thứ đã mười ba năm, thường bắt gặp một số vấn đề gọi chung là những vấn nạn của văn chương không đến và không đặt ra cho hai lớp người viết trước.

Lớp viết trước thứ nhất là lớp nhà văn nhà thơ tiền chiến. Sống với không gian, ở với thời gian tiền chiến. Bằng một hòa nhập toàn vẹn, toàn phần và vẫy vùng trong đó. Do đó, tạo được một ngôn ngữ và một đất trời văn chương có những sắc thái đặc thù của không gian và thời gian họ sống và viết là giọng văn chương tiền chiến. Một thập niên sau tới lớp thứ hai, lớp chúng tôi. Là chiều dài đờ ỉa của cuộc kháng chiến trường kỳ chống đô hộ đưa tới chuyên chính đệ tam đoạt được quyền hành, nhộm đờ miền Bắc và chia đôi đất nước, thập niên vừa nói mở tiếp những dấu chân một triệu của di cư vĩ đại vào Nam mà lớp người viết thứ hai là một dấu chân. Vào đời và trưởng thành trên nửa phần đất nước tự do còn lại, lớp người sau tiền chiến này, gọi là lớp 1954, vẫn còn chân đứng trên đất đai giống nòi. Từ đó, hòa mình vào cuộc chiến hai miền lan rộng tới kín trùm, thấy được tâm thức và phương hướng mình từ lảng kính và trọng tâm cuộc chiến. Do vậy, dễ dàng quy định được vị trí và khởi hành mình trong văn chương, qua sự đứng cùng, đã rất mặc nhiên, trên cùng một trận tuyến văn học tự do đối nghịch và đương đầu với nửa phần đất nước bên kia, nơi tự

do, quyền sống, quyền làm người và cùng với là văn chương trong cái ý nghĩa đích thực và phải có của văn chương, hoàn toàn không còn nữa.

(Nhà văn Mai Thảo và nhà văn Đỗ Văn Trọn trong buổi ra mắt sách “Nỗi Niềm Mang Theo-1988”)

Hai lớp người viết vừa kể, mỗi lớp là một chu kỳ văn học. Mỗi lớp một tâm thái, một dáng hình. Của hai giòng văn chương khác biệt nữa. Như sự khác biệt rõ rệt giữa những Nhất Linh, Nguyễn Tuân, Thạch Lam và Thế Lữ trước với những Thanh Tâm Tuyền, Doãn Quốc Sỹ, Nguyên Sa và Du Tử Lê, Tô Thùy Yên sau. Nhưng nhìn rộng tới trước sau suốt khắp một thời, tới toàn cảnh, thì trên những biên thù kia phá vỡ, những biên thù này vượt qua, giòng một giòng hai vẫn chảy gân, vẫn một sóng một nước, trên cái chung cùng của một đất đai, một bến bờ và một điểm tựa. Đất đai chung cùng ấy là đất nước, vĩnh viễn vẫn một nôi hồng cả hai lớp người viết cùng nằm tròn trong đó, chỉ có nắng ở một phía này mưa ở một phía khác mà thôi.

Nhà thơ Du Tử Lê và nhà văn Đỗ Văn Trọn 2014

Nhà văn Lê Thao Chuyên 1982

Bển bờ ấy là văn chương, là cả một lịch sử văn học lâu đời, từ quá khứ xa thẳm như một ngọn suối thượng nguồn đổ xuống, vẫn ngọn suối ấy mở rộng tới sau này thành trường giang bát ngát và tiền chiến và sau tiền chiến dù khác biệt thế nào vẫn phát sinh từ một cốt lõi, vẫn cùng đứng bên bờ một đại lưu chung. Điểm tựa ấy là giống nòi. Tại chỗ, toàn thể, toàn phần, như một vây bọc mệnh mông cùng khắp. Tóm tắt là cả hai lớp người viết trước so với lớp người viết trẻ có Đỗ Văn Trọn, Lê Thao Chuyên hiện giờ, cùng là những nhánh cành còn tốt tươi gắn liền vào một thân mẹ, không có lia đứt. Cùng trên và trong đất nước mình. Không ở ngoài, giữa những đất trời, và cảnh thổ xa lạ. Bởi vậy mà chẳng có một trường hợp nào trôi dạt, một cá nhân nào thất lạc. Mặt trời đất nước trên đầu, gió nắng đất nước quanh mình, người nào cũng có địa bàn và kim chỉ nam. Cho nhận đường và cho lên đường đi vào văn chương.

Vấn nạn văn chương cho Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên và cho những nhà văn trẻ cùng một khởi hành trợ trợ trên quê người với Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên là tác giả tập truyện đầu “Nỗi Niềm Mang Theo” không có một địa bàn, một cây chỉ nam nào hết. Tay không. Nếu có phải tự mình chế tạo lấy. Không có là một mịt mù phương hướng. Cũng không có một đất đai, một bến bờ, một điểm tựa nào như hai lớp người viết trước đã có và tôi đã nói ở trên, Hoàn toàn không. Tuyệt đối không. Bị thảm không và tận cùng không.

(Nhà văn Lê Thao Chuyên 1983)

Ra tới thế giới bên ngoài, lớp người viết trẻ như Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên còn có hơi thở đất nước trong hơi thở, nhịp đập quê nhà trong trái tim, giòng máu giống nòi trong huyết quản, thấy liền thế giới mà một cõi tạm. Với chính tuổi trẻ mình. Hiểu tuổi trẻ không dung dị tầm thường như thành công với thung lũng điện tử Silicon Valley, hội nhập và tạo được chỗ đứng trong xã hội người, mà tuổi trẻ với hoài bão, tâm hồn và những biển trời của nó. Thấy liền nữa, Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên và bạn đường, lưu vong và ngoài nước không có một bến bờ nào. Mà lưu vong là đứt lìa, ngoài nước là chân không, là cầm bằng theo gió. Tôi tìm chỗ đứng

cho tôi ở hạ nguồn. Nhưng hạ nguồn đâu có từ thượng nguồn đã lạc, thượng nguồn là ở quê nhà kia và cùng với quê nhà đã mất, cùng với ngọn đuốc truyền tay trước khi tới tay đôi đã tắt.

(Nhà văn Đỗ Văn Trọn 1986)

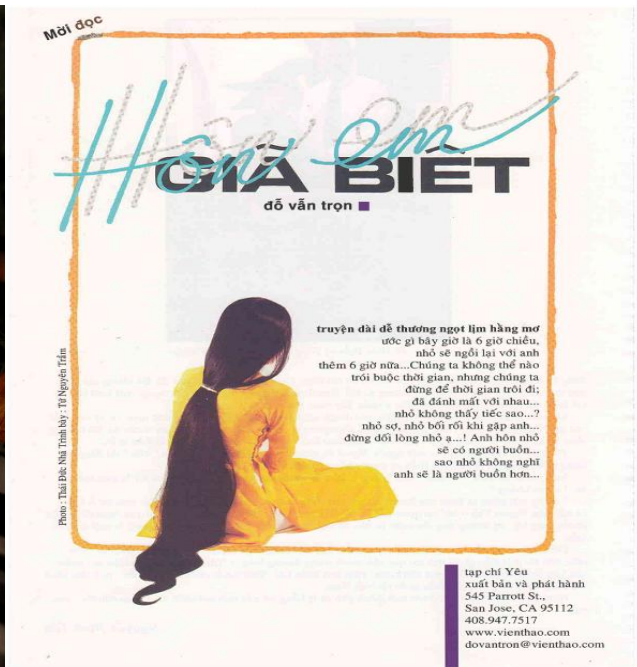
Chênh vênh, đon độc, giữa một ngã tư đời lạ mặt, không được chảy tiếp trôi theo một giòng chảy nào đã sẵn, không một kế thừa trực tiếp và đích thực, tiếp nối văn chương nào Đỗ Văn Trọn gặp được trên con đường Santa Clara, ở San Jose, gia tài văn chương nào Đỗ Văn Trọn nhận được cho khởi đầu cõi viết của mình nơi một con dốc lộng gió ở San Francisco, câu trả lời là không, không một mảy may. Đó là tình huống tạo dựng cõi viết, đi vào văn chương, một tình huống cực kỳ trống trải và buốt lạnh, nơi người viết trẻ Đỗ Văn Trọn, những bạn đường của Đỗ Văn Trọn. Điểm tựa nữa. Nào đâu cái điểm tựa giống nòi, ở giữa nó, trong lòng nó, như đã có, ấm áp, cho hai lớp nhà văn trước. Câu trả lời cũng là không nốt. Bởi tập thể ty nạn chỉ là một phần thật nhỏ của giống nòi, cái phần đã ở xa, đã tan tác. Và không phải là một điểm tựa, nếu chưa muốn nói tập thể xa nhà còn muốn kiếm tìm một điểm tựa tinh thần ở nhà văn, ở văn chương.

Đó là vấn nạn văn chương, vấn nạn tâm thức từ khởi viết đã gặp của Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên. Của cả một lớp người viết trẻ, ra ngoài nước mới đi vào văn chương, như Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên. Nhìn thế nào thì đó cũng là một thiệt thòi lớn, rất lớn, so với những nhà văn lớp trước chúng tôi. Dùng con số không chỉ định cho một khởi đầu, ở trường hợp Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên là thật đúng. Dùng hình ảnh một lũ hành trẻ tuổi lên đường không một hành lý trên vai, như lên đường của Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên cũng thật đúng nữa. Thành ra chẳng được một trang bị nào. Thành ra chẳng từ một dàn phóng nào. Mà chế lấy chất nổ, dựng lấy dàn phóng, ném lấy cái hỏa tiễn cũng chế tạo lấy hình thù lên trời mà thôi. Tôi không nhìn thấy ở một cõi viết mới nào, như cõi viết Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên một hồn nhiên tươi sáng. Như văn chương trẻ tuổi thông thường là vậy. Mà chỉ thấy có vấn nạn, chỉ thấy sự khốc liệt. Qua những điều vừa nói. Bằng đặt Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên vào cái thời điểm khởi viết trống lạnh ở nước ngoài. Bằng đo lường khả thủ và khả hữu của lớp người viết thứ ba, lớp Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên, đầy những thiệt thòi, đối chiếu với hai lớp người viết trước. Vấn nạn. Thảm kịch.

Thiệt thòi. Giải thích được thôi. Lớp trước chúng tôi nửa đời, cuối đời mới phải lưu vong. Phần đầu không. Đỗ Văn Trọn, lớp Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên từ ngọn đầu đã phải. Như một cuốn sách, từ chương thứ nhất. Như một ca khúc, từ nốt dạo đầu. Như một cuộc đời ngay từ tuổi trẻ. Cho nên Biển Đông, cho nên Trại đảo, cho nên trôi dạt. Toàn phần. Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên, lớp nhà văn trẻ, như Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên, mới là con đẻ chính thống của đời đời và lưu vong Việt Nam. Mới thuyền nhân một trăm phần trăm. Không phải lớp chúng tôi. Mặc dù Đỗ Văn Trọn hiện giờ và ngoài đời tôi tôi mặc dạ phục đi dự dạ hội và lái xe Jaguar giữa Thung Lũng Hoa Vàng như gió.

Một tuổi trẻ từ khởi thủy đã chân trời góc biển. Một bàn viết đặt ra, chưa từng trên một thước đất quê nhà. Nghìn dặm với đất nước. Nghìn trùng với nguồn gốc. Từ khởi đặt, khởi viết. Thì là thật dễ dàng nghiêng vào đứt lia, rơi vào thất lạc, ngã vào mất gốc, mất vào vong thân. Nếu ta lại còn suy diễn và nhìn ngắm Đỗ Văn Trọn qua người trẻ tuổi ngoài đời, ngoài những lúc cầm bút viết truyện còn làm chủ báo, bầu gánh, mỗi năm thực hiện một cuốn Niên Giám Điện Thoại Thương Mại cho toàn vùng Trọn ở, thường xuyên tổ chức những hội diễn ca nhạc lớn có nghệ sĩ quốc tế tham dự, đầu năm ở Đài Loan, cuối năm ở Hồng Kông, quảng giao, hào hoa, có một thể sống rất lãng ba vi bộ.

Vậy mà văn truyện Đỗ Văn Trọn, và chính điều này là điều tôi ngạc nhiên và muốn nói nhất với bài vào tập “Nỗi Niềm Mang Theo”, lại không có một dấu vết nào của văn chương đứt lia, chữ nghĩa thất lạc. Trái lại, và như cái tựa truyện chọn làm tựa sách, mỗi truyện là một nỗi niềm gắn bó mang theo. Từ quê nhà, cùng vượt biển. Mang theo. Những phố thấp, phố cao đi dẫm bước lại về chốn cũ của Pleiku, tháp cao trăm tầng kỷ niệm. Mang theo. Sương mù của một buổi sáng núi, mưa lũ của một buổi chiều rừng, giải mây Tây Nguyên, ngọn đồi biên giới, cảnh thỏ vừa dữ dội vừa thơ mộng, vừa yên bình, vừa heo hút ấy là vùng trời sinh trưởng của Đỗ Văn Trọn, nơi Đỗ Văn Trọn đã có được một ấu thời sung sướng, cũng là khởi điểm cho một vào đời gió bão với cuối cùng là những dấu chân trôi dạt ra ngoài thế giới mệnh mông.

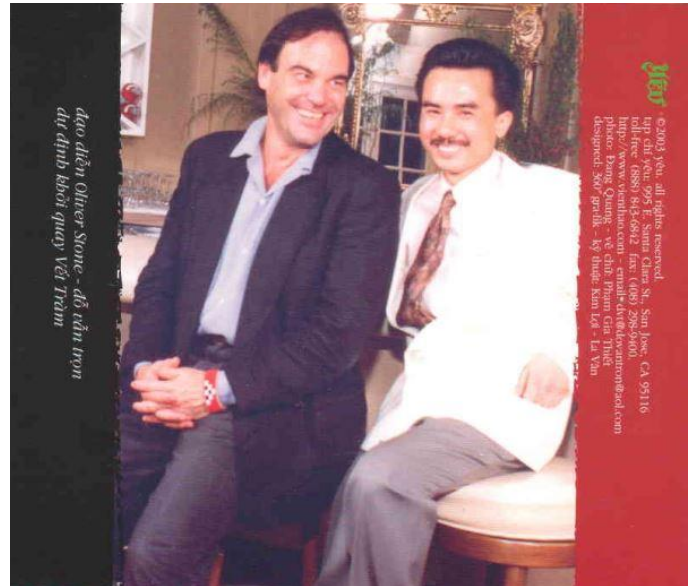
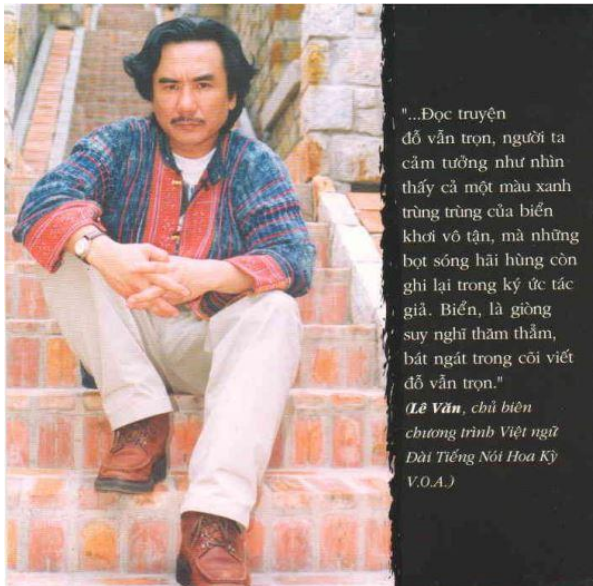

Mang theo. Những hoàng hôn Pleiku thăm thẳm còn là cái màu tím lãng mạn của tình yêu thứ nhất, những đồn điền đất đỏ của Pleiku với những hàng cây còn thẳng tắp từng hàng trong trí nhớ, và màu áo của người tiên đồn và giải nắng trên thềm trường cũ.

(Nhà văn Mai Thảo, nghệ sĩ Hoàng Dung và nhà văn Đỗ Văn Trọn thăm trại tị nạn Hồng Kông 1986)

Tất cả, mang theo, son sắc, thủy chung, như tấm thẻ tùy thân, như tờ giấy khai sinh không tháo gỡ khỏi người, không bao giờ bỏ lại. Sự mang theo ấy tới giờ vẫn trong tình trạng tốt. Và ta thấy nó giữa những hàng chữ văn, truyện của Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên, tạo thành một dáng vẻ riêng cho cõi viết Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên. Nội dung mỗi truyện nữa. Nhân vật từng truyện nữa. Không lấy gân, trên đất nước người. Có từ xa, nơi quê hương mình. Cảnh trí truyện, không khí truyện đều riêng, đều chỉ Việt Nam. Người thiếu nữ nữa có chúng bệnh gia truyền khốc liệt phải nhỏ lệ từ chối tình yêu và hạnh phúc, đi tới một tự hủy đầy thương cảm trong “Nỗi Niềm Mang Theo”. Con nhỏ thần kinh trong khu dưỡng trí H2, nhớ nhớ quên quên, thực ảo lẫn lộn, trong truyện “Con Diên”. Người mẹ hiền khuya sớm một đời, những lá thư của cuộc tình đầu, treo thật cao trước tầm tay với, ở “Trái Chín Treo Cao”. Những ngày mưa bão, công rãnh, bùn đất và những đồng rác trong “Trận Mưa Xóm Tôi”. Quà tặng sinh nhật và bó hoa tỏ tình đem tới. Ở Lụa, tên nhân vật chính cũng dùng làm tựa truyện. Hết thấy, không có quê người. Nếu có, chỉ một họa hoàn, chỉ một chút đỉnh. Cái chút đỉnh làm nổi bật một tâm cảnh lữ thứ bất biến đầy ắp rất lạ lùng ở một người trẻ tuổi hiếu động và đang sống hết mình với hiện tại này là Đỗ Văn Trọn.

Lạ lùng. Nhưng giải thích thì vẫn được thôi. Giải thích như một định tâm là vậy, không lay chuyển, không đổi rời của Đỗ Văn Trọn. Và tỏ hiện bằng một tỏ hiện đường thẳng ở văn chương mình, những truyện ngắn mình. Cõi viết tôi chỉ một hướng quê nhà, như cái túi thơ Đường thiên nhất phương. Nước chảy ra biển xa nhưng mưa viễn phương, mưa mãi mãi về nguồn trở lại, lời thơ Tản Đà ấy cũng là tấm lòng Đỗ Văn Trọn nói xuống bút giấy. Phần tuổi trẻ tôi trong lòng đất nước không đánh

mất mới giải thích được cho phần tuổi trẻ tôi trong lũ thứ hiện giờ. Đó là tư duy xa nước, gói tròn lại thành một ân tình nào đó của Đỗ Văn Trọn trong “Nỗi Niềm Mang Theo”. Tư duy ấy chẳng phải của tôi của bạn sao? Cho nên văn chương hải ngoại đã có Đỗ Văn Trọn - Lê Thao Chuyên ở giữa, dẫu mới chỉ là một có mặt khiêm nhường. Và tôi yêu mến nhìn thấy ở cái đường dây liên lạc chúng ta đang tay nối tay, ném xa tấp về nửa vòng trái đất bên kia và cột chặt nó với quê nhà xa cách, có một đoạn của trái tim và tấm lòng người viết trẻ ở Nỗi Niềm Mang Theo.

MAI THẢO

(Trích Tạp Chí Văn, xuất bản năm 1988)